

PUT VELIKE BOŽICE

Radovi sa znanstvenog kolokvija
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
22. svibnja 2012.

Gošće urednice Aleksandra Nikoloska i Inga Vilogorac Brčić

Okupljanje pod zaštitom Velike Božice

Centar za interdisciplinarno istraživanje stare povijesti Zavoda za hrvatsku povijest Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu organizirao je 22. svibnja 2012. znanstveni kolokvij *Put Velike Božice*. Materijali navedenog skupa posebna su cjelina 46. sveska *Radova Zavoda za hrvatsku povijest*. Na poticaj i uz dragocjenu pomoć prof. dr. Brune Kuntić-Makvić, odlučile smo organizirati znanstveni kolokvij i okupiti nastavnike Odsjeka za arheologiju i Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta, koji predaju kolegije s istaknutom tematikom ženskih kultova, i njihove studente.

Cilj je bio da zajedno razmotrimo opći koncept Velike Božice, njegova očitovanja, prijenos i razvitak u različitim civilizacijama. Također smo nastojale predstaviti posljednja istraživanja o kultu frigijske Kibebe, rimske Velike Majke Bogova, čiji se put s Istoka na Zapad, iz Frigije do rimskih geopolitičkih cjelina na hrvatskome povijesnom prostoru, lako može pratiti na temelju niza pisanih i predmetnih izvora. Zainteresirani studenti koji su akademske godine 2011/2012. pohađali kolegije referentnog sadržaja pozvani su da uz nastavničko mentorstvo prirede vlastite pregledne radove te su ih također prezentirali na kolokviu.

Sudjelovalo je četrnaestoro autora priopćenja, nazočilo je šezdeset dvoje slušatelja, a mnogi su uzeli učešće u raspravi. Autorima je bilo ostavljeno na volju da priopćenja za objavu ostave takvima ili da ih razviju do preglednog, stručnog ili izvornog znanstvenog rada. Većina je osjetila potrebu da naslov učini preciznijim, neki su sadržaj pisanoga rada ograničili na dio problematike o kojoj su govorili, a neki su koautori drugim obavezama bili spriječeni dotjerati i predati svoj udio. U nastavku prilažemo Program da bi se vidjele izmjene. Slijed izlaganja dobro je ocrtavao difuziju kultova velikih božica između Istoka i Zapada i iz dubina prapovijesti prema kraju antike. Vjerujemo da taj cilj postižu i ovdje objavljeni radovi.

Prof. dr. Petar Selem nadahnuto je objasnio različita lica egipatske Izide. Dr. sc. Jasmina Osterman prikazala je mezopotamske božice, a niže potpisane predstavile su božice Male Azije. Prof. dr. Marina Milićević Bradač jasno je impostirala metodološki predložak za razmišljanje o paralelnim religijskim obrascima u neolitičkim kulturama jugoistočne Europe. Izvrstan je to prijelaz prema radovima o egejskom svijetu i o štovanju Potnije. Prof. dr. Helena Tomas dala je pregled pisanih izvora o minojskoj Potniji. Studenti Jurica Triplat i Filip Franković, koji su u tekućoj akademskoj godini slušali kolegije „Osnove egejske arheologije“ i „Mikenska epigrafija“, pod mentorstvom su prof. dr. Tomas priredili pregled tumačenja spomena mikenske Potnije na pločicama s pismom linear B. Manifestacije kulta Velike Božice Kibebe na hrvatskome povijesnom prostoru moglo se pratiti kroz drugi zajednički članak niže potpisanih. Studenti koji su u istoj akademskoj godini slušali kolegij «Kult Velike Majke» na Odsjeku za povijest

—Riječ urednica—

– Porin Šćukanec Reznicek, Adriana Pavlič i Ivona Miletić – s mentoricom su, dr. sc. Ingom Vilogorac Brčić, objasnili različita tumačenja likovnog prikaza tzv. «tužnog Istočnjaka» ili Atisa na nadgrobnim spomenicima nađenim u Hrvatskoj.

Radovi sudionika znanstvenog kolokvija «Put Velike Božice» sada su dostupni široj publici. Nadamo se da će kao prinos proučavanju povijesti kultova velikih božica u različitim civilizacijama biti podloga daljnjim istraživanjima te također korisno štivo svima koje zanimaju religijski fenomeni staroga svijeta.

Aleksandra Nikoloska i Inga Vilogorac Brčić

Program znanstvenog kolokvija *Put Velike Božice*

Vijećnica Filozofskog fakulteta, 22. svibnja 2012.

15³⁰ *Otvaranje kolokvija i vodstvo: prof. dr. Bruna Kuntić-Makvić*

15³⁵ **Prof. dr. Petar Selem**, *Izidinski krug egipatskih ženskih božanstava*

15⁴⁵ **Prof. dr. Boris Olujić, dr. sc. Jasmina Osterman**, *Velike božice Mezopotamije i Sirije*

16⁰⁵ **Dr. sc. Aleksandra Nikoloska, zn. novak Inga Vilogorac Brčić, prof.**, *Frigijska Kibela – Planinska Majka*

16²⁵ *Rasprava*

17²⁰ **Prof. dr. Marina Milićević Bradač**, *Neolitička ‘koiné’ i minojska Kreta*

17³⁰ **Prof. dr. Helena Tomas**, *Ikonografija minojske Potnije*

17⁴⁰ **Filip Franković, Jurica Triplat, Stjepan Marinković**: *Mikenska Potnija u izvorima na linear B pismu*

17⁵⁵ **Dr. sc. Aleksandra Nikoloska, zn. novak Inga Vilogorac Brčić, prof.**, *Velika Majka Bogova na spomenicima iz Hrvatske*

18¹⁵ **Porin Šćukanec Rezniček, Ivona Miletić, Adriana Pavlić**: *Tužni Istočnjak na spomenicima iz Hrvatske*

18³⁰ *Rasprava*

19⁰⁰ Predstavljanje publikacija projekata *Signa et litterae* i *Mythos – cultus – imagines deorum*, **prof. dr. Bruna Kuntić-Makvić**

19³⁰ *Zatvaranje kolokvija, prof. dr. Bruna Kuntić-Makvić*

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI 46

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2014.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 46

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Vlatko Previšić

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest/ancient history), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek/
medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac
(moderna povijest/modern history), Tvrтко Jakovina (suvremena povijest/contemporary history),
Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nada Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršna urednica za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Kristina Milković

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb

Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at

Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“

<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske,

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:

Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS

Naslovna stranica

Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Ivanka Cokol

Lektura

Jadranka Brnčić

Tisak

Web2tisak, Zagreb

Naklada

250 primjeraka

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*